

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

Веремій Є.В.

студент,

Київський національний торговельно-економічний університет

СТРУКТУРНА КРИЗА В ЕКОНОМІЦІ

Світове господарство переживає не найкращі часи. Економіка як розвинених країн, так і країн, що розвивається входить в полосу стагнації. Сучасна криза зачіпає не тільки фінансову, а й виробничу сферу. Мова йде про повноцінну депресію, як одну із фаз економічного циклу.

Структурні кризи є різновидом економічних криз, вони супроводжуються суттєвими циклічними змінами. Такими як довготривалий спад в найважливіших сферах промисловості, затяжні порушення в кредитній та валютній сферах, загальна нестабільність фінансової системи.

Даний вид кризи свідчить про те, що в подальшому розширення економічної активності країни темпами, які перевищують середній темп росту економіки, неможливий без глибоких змін галузевої структури виробництва. Виникає необхідність оновлення міжгалузевих і технологічних зв'язків, а також провідних форм організації економічної діяльності; удосконалення методів державного регулювання.

Структурні кризи – це наслідки структурних зрушень в економіці, яких неможливо уникнути, але у той же час тривалість та наслідки структурних криз можна контролювати. Актуальним питанням залишається з'ясування причин розбіжностей курсу реформ в країнах з завданням структурної перебудови та пошук шляху їх усунення.

Теоретико-методологічні засади дослідження структурних криз були відображені в працях таких вітчизняних і зарубіжних вчених як В. Крючкової, С. Кузнеця, Е. Мандела, С. Меншикова, С. Мочерного, К. Перес-Перес, В. Парето, Е. Рехтциглера, В.Фрімена, В. Хаблюк, А. Чухно, Л. Шаблістої, Й. Шумпетера та інших .

В економічній думці не існує єдиного підходу до визначення структурних. Наприклад, С. Мочерний [1, с. 32] трактує їх як порушення у функціонуванні окремих складових економіки, відповідно ототожнюючи їх з галузевими кризами. У свою чергу, наприклад німецький вчений Е. Рехтциглер, наголошує на відмінностях галузевих та структурних криз. Галузеві кризи не змінюють пропорцій народного господарства і не виходять за межі галузей (які не є стратегічними і пріоритетними). Галузеві кризи, що охоплюють ключові галузі, але не всю економічну систему, за Е. Рехтциглером є структурними (поділяються на кризи відносного надвиробництва і відносного недовиробництва) [2, с. 133-134].

У цілому, структурну кризу у національній або регіональній економічній системі можна розглядати як відхилення економічних систем від стану їх динамічної рівноваги. Причинами появи структурних криз є галузеві та територіальні диспропорції, недостатній розвиток пріоритетних галузей народного господарства, які формують незалежність економіки, відсутність перспективних для економічного зростання галузей. Згідно з принципами загальної теорії структурних змін, зв'язки між елементами структури породжують ланцюгову реакцію при будь-яких змінах в одному з них. Відповідно зміни в базовій галузі народного господарства створюють зміни в економічній системі країни в цілому та її регіонів, а також опосередковано через вплив на інші галузі народного господарства як елементи структури (мультиплікативний ефект) та зворотній вплив останніх на базову галузь, тобто на елемент системи, який розпочав ланцюгову реакцію (акселеративний ефект) [3, с. 182].

У 2008-2009 році світова економіка відчула найгірший синхронний спад з часів Другої світової війни. Світове виробництво скоротилося на 2,2%, у той час як міжнародна торгівельна активність послабилась на 12% у порівнянні з 2005 роком. Зараз, в час коли світове виробництво повертається до докризового рівня стали помітні структурні недоліки в економіці країн, особливо розвинених. Тоді як країни з економікою, що розвивається виявилися більш стійкими і склали три четверті світового економічного зростання в період з 2010 по 2012 рік. Така неоднорідність економічних показників підкреслює перепрофілювання економічного і фінансового світу в новому глобальному середовищі з іншими полюсами зростання [4, с. 10].

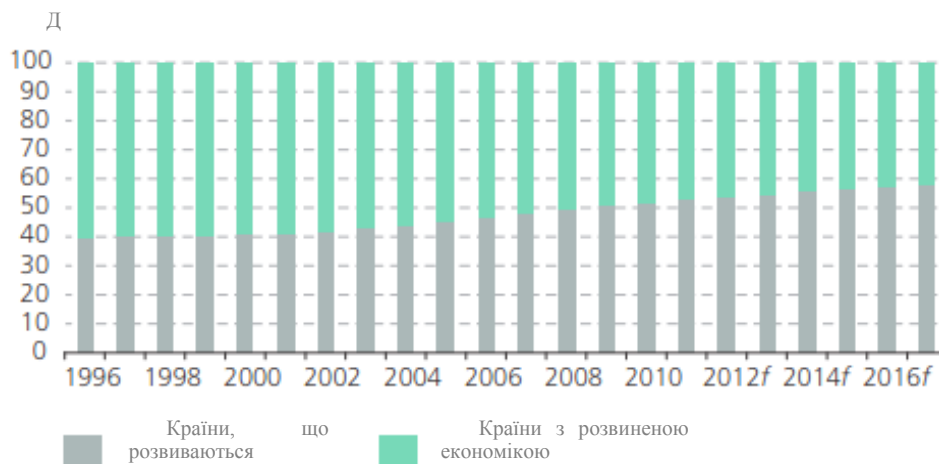

Рис. 1. Частка країн в сукупному ВВП світу

Джерело: розробка автора по джерелу [5]

Відносно приглушені перспективи росту країн з розвинутою економікою зумовлені деякими факторами, а саме жорсткою економією бюджетних засобів, порушенням фінансового посередництва та структурною жорсткістю на ринку праці.

У той же час МВФ переконує, що у країнах, що розвиваються середній темп економічного зростання буде дорівнювати 6% в найближчі 5 років. Найуспішніше після кризи зі структурним дисбалансом вдалося впоратися країнам Азії. Одразу після кризи, стимулюючий пакет введений владою відіграв ключову роль в пом'якшенні негативного впливу слабкої світової торгівлі. Досвід світової фінансової кризи дав декілька важливих ідей регіону. Слабкість світового попиту посилила необхідність поточних економічних реформ в Азії по переорієнтації росту на внутрішній попит. За межами національних кордонів, криза також прискорює зусилля по розширенню внутрішньорегіональних і міжрегіональних економічних зв'язків. Враховуючи довготривалий характер теперішнього економічного поновлення, задача зростання базується на зусиллях по знаходженню нових джерел, використовуючи існуючі сприятливі тенденції [5].

Країнам, що розвиваються вдалося активніше залучити фінансові ресурси для структурної перебудови, насамперед через прямі іноземні інвестиції. З огляду на методику теорії структурних змін, частка інвестицій в національному доході визначає масу структурних змін, а якість структурних змін визначається напрямками використання інвестиційних ресурсів. Якщо ці напрямки відповідають загальним тенденціям соціально-економічного прогресу, то в економіці держави загалом та її регіонів

зокрема спостерігатиметься прискорення позитивних структурних змін, якщо не відповідають – відбудеться консервація існуючої структури або загострення структурної кризи.

У цілому найбільш дієвими у боротьбі зі структурною кризою є інструменти державного регулювання, які застосовуються в періоди структурної кризи для виходу із неї і для подолання її наслідків.

По-перше, застосування комплексного підходу до всіх без винятку аспектів прояву структурної кризи. Для цього слід здійснити структурний аналіз причин, що обумовили появу і розвиток структурної кризи, і цілей державних регуляторних заходів[6, с. 135].

На національному рівні доцільно навіть не обмежуватись лише розробкою програм, а прийняти спеціальне законодавство, яке б визначило пріоритети здійснення заходів державного регулювання щодо подолання структурних криз . Наприклад, в Японії у 1978 р. було прийнято соціальний надзвичайний закон терміном на 5 років щодо розвитку 14 галузей, яких торкнулася структурна криза [7].

По-друге, держава навіть за відсутності спеціального законодавства повинна здійснювати заходи щодо регулювання грошової маси. За умов недостатності коштів, що стримує зростання виробництва, національний банк знижує резервну норму, зменшує процентну ставку по кредитах, які надаються комерційним банкам, тобто дисконтну ставку, а за умов різкого зростання рівня інфляції – підвищує резервну норму, проценти по кредитах комерційним банкам, продає їм облігації державних позик.

Отже, структурна криза є відхиленням економічної системи (національної, регіональної, локальної) від стану її динамічної рівноваги, що перешкоджає її розвитку . Причинами виникнення структурних криз можуть бути невідповідності структури національної чи регіональної економічної системи потребам їх розвитку. Основним способом подолання наслідків структурної кризи в країні має здійснюватись активна державна регуляторна політика.

Список використаних джерел:

1. Объективные основы капиталистического цикла и его механизм / под ред. С.В. Мочерного. – К. : Вища школа, изд-во при Киев. ун- те, 1981. – 216 с.
2. Никитин С.М. Научно-технический прогресс и капиталистическое воспроизводство / С. М. Никитин, И. М. Осадчая, Э.Рехтциглер и др. – М. : Мысль, 1987. – 207 с.

3. Скринник Н.В. Структурні кризи як наслідки і рушійні сили структурних зрушень / Н. В. Скринник // Наука й економіка. – 2011. – № 4 (23). – С. 181-185.

4. OUTLOOK AND POLICY IN 2013 Bank Negara Malaysia: annual report. – 2013. – 32 p.

5. МВФ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.imf.org

6. Скринник Н.В. Державне регулювання структурних зрушень на рівні регіону / Н. В. Скринник // Наука й економіка. – 2011. – № 3 (23). – С. 134–137.

7. Структурні кризи і структурна перебудова в економіці [Електронний ресурс] // Наукова бібліотека «Буковина». – Режим доступу : http://buklib.net/component/option,com_jbook/task,view/Itemid,36/catid,257/id,11324/

Захарова А.С.

студентка;

Карпухно И.А.

к.э.н., доцент,

Донецкий национальный университет

РОЛЬ ГОСУДАРСТВЕННОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ В ПРОЦЕССЕ ДЕТЕНЕЗАЦИИ ЭКОНОМИКИ УКРАИНЫ

В условиях активизации трансформационных процессов, формирования социально-ориентированной рыночной экономики Украины, развития системных кризисных явлений, обострения конкурентной борьбы и несовершенства институционно-правовой базы происходит распространение такого социально-экономического явления, как теневая экономика. Именно поэтому, особенно актуально стоит вопрос эффективного государственного регулирования в аспекте детенезации экономики страны.

Вопросами причин развития теневой экономики и ее влияния на социально-экономические процессы посвящены работы таких ученых, как: Бобиля В.В., Борусевича Х.Ю., Колобердянка И.И., Бехтера С.О., Кондрата И.Ю., Миндюка Т.П., Мазура И.И., Нехайчука Ю.С., Приварникова И.Ю., Степанюка К.В., Тихончинка О.С., Кондратьева В.А. и др.

Целью работы является исследование особенностей теневой экономики Украины, определение причин, которые обуславливают